

Hakemli Yazılar / *Refereed Papers*

Herkes için Kütüphane Projesi Başlangıç Çalışması

Baseline Study of Libraries for Everyone

Umut Al,* Güleda Doğan,** İrem Soydal*** ve Zehra Taşkın****

Öz

Herkes için Kütüphane Projesi ülkemizde belediye kütüphaneleri odağa alınarak gerçekleştirilen günümüze kadar yapılan en kapsamlı projedir. Proje belediye kütüphanelerini, vatandaşların bilgi ve iletişim teknolojisi olanaklarından en üst düzeyde faydalanmalarını sağlayacak donanım, yazılım ve eğitim olanaklarına ücretsiz olarak erişebilecekleri cazibe merkezleri haline dönüştürmeyi ve toplumun, özellikle de dezavantajlı kesimlerin yaşam kalitesini iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmanın amacı genel hatlarıyla Herkes için Kütüphane Projesi ile ilgili bilgiler vermek, belediye kütüphanelerine yönelik ülkemizde yapılan çalışmalarını incelemek ve proje kapsamında gerçekleştirilen kütüphane kullanım araştırmasına ait bulguları paylaşmaktır. Çalışmanın temel verileri 2016 yılının Ağustos ve Eylül aylarında uygulanan anket aracılığıyla toplanmıştır. Kütüphane ortamında kullanıcılarla yüz yüze görüşülerek yapılan anket çalışmasında 4317 belediye kütüphanesi kullanıcılarından veri elde edilmiştir. Belediye kütüphanesi kullanıcıları genel olarak gençler ve öğrencilerden oluşmaktadır ve düzenli olarak kütüphanelerden yararlanan belli bir kullanıcı kitlesi bulunmaktadır. Bulgular tüm kullanıcı kitlesi içerisinde yaşı daha küçük kullanıcıların kütüphaneye daha fazla gittiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, çeşitli konularda (örneğin, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanım, e-devlet uygulamaları gibi) belediye kütüphanelerinde verilecek eğitimlere kullanıcıların ilgi göstereceği anlaşılmaktadır. Proje ile ilgili başlangıç noktası niteliğinde olan bu çalışmanın ve ileride gerçekleştirilecek diğer çalışmaların, farklı veri kaynaklarından beslenerek belediye kütüphaneleri coğrafyasını daha yakından tanımamızı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: *Herkes için Kütüphane Projesi; belediye kütüphaneleri; kütüphane kullanımı; yerel yönetimlere bağlı kütüphanelerin kullanımı; kullanıcı araştırmaları.*

* Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, e-posta: umutal@hacettepe.edu.tr
Assoc. Prof. Hacettepe University Department of Information Management

** Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, e-posta: gduzyol@hacettepe.edu.tr
Res. Asst. Hacettepe University Department of Information Management

*** Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, e-posta: soydal@hacettepe.edu.tr
Assoc. Prof. Hacettepe University Department of Information Management

**** Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, e-posta: ztaskin@hacettepe.edu.tr
Res. Asst. Hacettepe University Department of Information Management

Abstract

Libraries for Everyone is the most comprehensive project concerning municipal libraries in Turkey. The project aims to improve the quality of life among the Turkish society with a particular emphasis on the disadvantaged segments by turning municipal libraries into attraction centers where citizens get free access to hardware, software and training facilities that will enable them to benefit at the highest level from the possibilities of information and communication technologies. This study gives information about the Libraries for Everyone Project in general, examines the works carried out in our country for the municipal libraries and shares the findings of research carried out in the libraries under the project. The study was based on data obtained from 4317 municipal library users and was collected through face to face surveys applied in August and September 2016. Findings showed that, municipal library users are generally composed of young people and students that form a certain group of users who benefit from the library on a regular basis. Findings also revealed that among all age groups, younger users visit the libraries more often than the older ones. In addition, it is understood that users would be interested in training activities to be given in the municipal libraries in various topics (e.g., use of information and communication technologies, e-government applications). This research, which forms the baseline study of this project and other works to be carried out in the future, is expected to enable us to become more familiar with the geography of municipal libraries fed from different data sources.

Keywords: *Libraries for Everyone Project; municipal libraries; library usage; usage of local administration libraries; user studies.*

Giriş

Belediye kütüphaneleri Türkiye’de kütüphane türleri içerisinde çok fazla ilginin gösterilmediği bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) kütüphane istatistikleri ile ilgili paylaşımlarında dahi belediye kütüphanelerinin adı anılmamaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2016a; TÜİK, 2016b). Kültür istatistikleri kapsamında kütüphane türüne göre kütüphaneden yararlanan kişi, kayıtlı üye ve personel sayısı verilirken, yalnızca Milli Kütüphane, halk kütüphaneleri ve üniversite kütüphanelerine ait bilgiler sunulmaktadır (TÜİK, 2016b). TÜİK tarafından yayımlanan ve erişilebilen en son yıla ait kütüphane istatistiklerinde de (TÜİK, 2016a) kültür istatistiklerinde yer alan kütüphane türlerinin yanı sıra okul, özel okul ve özel kurs kütüphanelerini kapsayan örgün ve yaygın eğitim kütüphanelerine ilişkin veriler paylaşılmaktadır. Bununla birlikte, alanla ilgili yapılan akademik çalışmaların azlığı da üzerinde düşünülmesi gerekli bir konudur. Az olan çalışmalar içerisinde literatürde en yoğun tartışılan konu olarak halk kütüphanelerinin belediyelere devri konusundaki çalışmalar ve görüş yazıları dikkati çekmektedir.

Kütüphane ve bilgi hizmetleri söz konusu olduğunda yerellik oldukça önemli bir unsurdur. Teorik açıdan bakıldığında, yöreden yöreye değişen gereksinimler özelinde hizmetlerin planlanması ve uygulanması verimlilik ve fayda açısından en makul yaklaşım olacaktır. Bu noktada belediyelerin kütüphane hizmetlerine ne derece yatırım yaptıkları konusu tartışmalıdır. Bir çalışmada (Pektaş, 2010, s. 12) Türkiye’de 1950’li yıllarda hızlanan kentleşme süreci ile birlikte, kentlerde nüfusun artmasıyla, belediyelerin önceliklerini belirlemede sosyal belediyecilik uygulamalarından daha çok temel kentsel altyapı hizmetlerinin karşılanmasına yöneldiği vurgulanmaktadır. Aynı çalışmada (Pektaş, 2010, s. 15) sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde daha çok dar gelirliler, engelliler, çocuklar, yaşlılar, kadınlar ve gençlere odaklanılması gerektiğinden söz edilirken; kültür, sanat ve spor tesisleri açmanın, tiyatro, sinema, kütüphane ve kültür merkezlerini yaygınlaştırmanın gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Herkes için Kütüphane Projesi de yukarıda adı geçen grupları hedefleyen bir sosyal inovasyon projesi olarak 2016 yılı itibarıyla faaliyetlerine başlamıştır.

Bu çalışmada genel olarak Herkes için Kütüphane Projesi ile ilgili bilgiler verilmekte, belediye kütüphanelerine yönelik ülkemizde gerçekleştirilen çalışmalar ele alınmakta ve proje kapsamında gerçekleştirilen anket çalışmasına ait bulgular paylaşılmaktadır. Proje ile ilgili bilgilerin verildiği ve ilk bulguların paylaşıldığı çalışma olması nedeniyle bu çalışma konuyla ilgili diğer araştırmalara temel teşkil edecektir. Bu sebeple makalenin başlığında da “Herkes için Kütüphane Projesi Başlangıç Çalışması” şeklinde bir adlandırma tercih edilmiştir.

Herkes için Kütüphane Projesi

Herkes için Kütüphane Projesinin amacı, belediyelere ait kütüphane ve bilgi merkezlerinin vatandaşlar için birer cazibe merkezi haline dönüşmesini sağlamaya çalışmaktır. Proje, Bill ve Melinda Gates Vakfı tarafından finansal açıdan desteklenmekte ve Hacettepe Üniversitesi Teknokent-Teknoloji Transfer Merkezi ev sahipliğinde yürütülmektedir. Ayrıca, çeşitli kurum ve kuruluşlarla da işbirliği çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Projenin paydaşları arasında Türk Kütüphaneciler Derneği (TKD), Türkiye Bilişim Derneği (TBD), Yakın Doğu Üniversitesi (YDÜ) ve Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı (TOSYÖV) yer almaktadır. TKD kendi bünyesinde oluşturacağı çalışma grubu ile belediye kütüphanelerine yönelik her türlü istatistiki verinin toplanmasını ve yayımlanmasını sağlayacak, proje bitiminden itibaren iki yıl süreyle belediye kütüphanelerine liderlik etme sorumluluğunu taşıyacaktır. TKD ayrıca, projenin gerçekleştirildiği yerlerde bulunan şubeleri ve şube çalışanları aracılığıyla proje süresince gerçekleştirilecek faaliyetleri desteklemeyi taahhüt etmiştir. TBD ve YDÜ projeye uzaktan eğitim, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sürdürülebilirlik alanlarında destek verecektir. YDÜ ayrıca, projenin tamamlanacağı tarihten itibaren kurumsal bilgi işlem altyapısının kullanımına izin vermek suretiyle, proje uygulamalarının kütüphanelerde üç yıl daha devam ettirilmesini (Temmuz 2021 yılına kadar) sağlayarak projenin sürdürülebilirliğine katkıda bulunacaktır. TOSYÖV ise projenin hedef kitlesini oluşturan ve dezavantajlı kesim olarak nitelendirilen kişiler ve gruplara eğitim içerikleri hazırlayarak ve bizzat eğitimlerin organizasyonunu yaparak eğitim ve tanıtım konularında destek verecektir.

Proje ile ilgili çalışmalar belediyelere gönderilen bir yazı ile başlamıştır. Söz konusu yazı ile hangi belediye kütüphanelerinin projeye katılmak istediği bilgisi toplanmıştır. Belediye kütüphanelerinden proje faaliyetlerini desteklemeleri ve kullanıcılarına ücretsiz İnternet erişim olanağı sunmaları beklenmektedir. Projeye üye kütüphane sayısının zaman içerisinde artması beklenmekle birlikte, Kasım 2016 itibarıyla projeye gönüllülük esasına göre katılan 165 kütüphane yer almaktadır (bkz. Şekil 1). Söz konusu kütüphanelerin bilgisayar ve İnternet’e erişim cihazları ve yazılımları, eğitim ve tanıtım materyalleri, personele verilecek eğitimler proje tarafından ücretsiz olarak karşılanmaktadır. Proje sonunda yerel yönetimlere bağlı kütüphanelerin geleneksel kütüphane hizmetlerinin yanı sıra, bölgede yaşayan vatandaşların, özellikle de dezavantajlı grupların yaşam boyu öğrenme çabalarına destek veren hizmetleri de sunabilen birer cazibe merkezi haline gelmeleri hedeflenmektedir (Herkes için Kütüphane, 2016a).

Şekil 1. Herkes için Kütüphane Projesine Üye Kütüphanelerin Ülke İçindeki Dağılımı

Herkes için Kütüphane Projesi kapsamında yürütülen faaliyetler çalışma grupları temeline göre yapılandırılmıştır. Bu bağlamda projede dört çalışma grubu (tanıtım, bilgi ve iletişim teknolojileri, eğitim, etki değerlendirme) bulunmaktadır. Tanıtım çalışma grubu, proje ile ilgili halkla ilişkiler ve pazarlama faaliyetlerinden sorumlu iken, bilgi ve iletişim teknolojileri çalışma grubu projenin bilgi ve iletişim teknolojileri unsurlarının planlanması, kurulumu ve devamlılığının sağlanması faaliyetlerini yürütmektedir. Eğitim çalışma grubu kütüphane personelinin ve vatandaşların gereksinim duyduğu eğitimi ve bilgi ve iletişim teknolojileri becerilerini değerlendirmektedir. Bu değerlendirme sonunda da sürdürülebilir çevrimiçi ve yerinde eğitim programları geliştirip uygulamak eğitim çalışma grubunun sorumluluğundadır. Son olarak etki değerlendirme çalışma grubu, projenin hedeflerine ulaşmadaki başarısını değerlendirmeye ve proje sonuçlarının takibini yapmaya yönelik faaliyetlerde bulunmaya çalışmaktadır (Herkes için Kütüphane, 2016b). Çalışma gruplarının yanı sıra projenin sağlıklı şekilde yürütmesi için yapılan çalışmaların koordinasyonunu sağlamakla sorumlu olan proje yönetim birimi bulunmakta ve söz konusu birim beş kişiden oluşmaktadır. Çalışma gruplarında bulunan 15 kişi ile birlikte projede görev yapan kişi sayısı toplamı 20'dir (Herkes için Kütüphane, 2016c).

Herkes için Kütüphane Projesinin tanıtım toplantısı 26-27 Mayıs 2016 tarihlerinde Antalya'da gerçekleştirilmiştir. Projenin tanıtımının yapıldığı toplantı kapsamında, proje ve çalışma gruplarının gerçekleştirdiği ve gerçekleştireceği çalışmalar ile yol haritaları hakkında bilgiler verilmiştir. Ayrıca, benzer nitelikte projelerin uygulandığı üç ayrı ülkenin (Litvanya, Moldova ve Polonya) deneyimleri de katılımcılarla paylaşılmıştır. Farklı ülke deneyimlerinin paylaşılmasının, Türkiye'de bulunan yerel yönetimlere bağlı kütüphanelerin gelecekte neler yapabileceklerini görebilmeleri açısından önemli bir kazanım sağladığı düşünülmektedir (Herkes için Kütüphane, 2016d).

Belediye Kütüphaneleriyle İlgili Türkiye'de Yapılan Çalışmalar

Türkiye'de doğrudan ya da dolaylı olarak belediye kütüphaneleri ile ilgili çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. 2005 yılında yapılmış bir çalışmada (Yılmaz, 2005) doğrudan belediye kütüphaneleri üzerine odaklanılmasa da Belediye Kanunu'nda belediyelerin sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, park, trafik ve kültür gibi hizmetlerin yanı sıra kütüphane

hizmetleri ile ilgili uygulama yapması gerektiği belirtilmiştir. Ancak, çalışmada özellikle kütüphane ile ilgili hizmetleri verme görevinin insanlar tarafından Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın işlevi olarak değerlendirildiği ortaya konulmuştur. Ayrıca, İl Özel İdaresi Kanunu'nda geçen "Stratejik Plan" kavramının içine kütüphane hizmetlerinin de alınması gerektiği vurgulanmıştır. Aynı makalede belediyelerin halk kütüphanesi hizmeti verme konusunda yetersiz olduklarından da söz edilmektedir. 1990'lı yılların sonu ve 2000'lerin başında halk kütüphanelerinin belediyelere devrinin olumsuz sonuçları ile ilgili çok sayıda yazı yayımlansa da (Akman, 2008; Duman, 2004; Faydalıgöl ve Yılmaz, 2007; Yılmaz, 1997) bu devrin olumlu olacağı ile ilgili çeşitli görüşlere yer veren çalışmalar da bulunmaktadır (Bilar, 1993; Sevgisunar, 1997; Tütüncü, 1996). Daha sonraki yıllarda yayımlanan bir çalışmada (Aslan, 2009, ss. 184-185) ise halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri konusunda çeşitli eleştiriler bulunduğu dikkat çekilirken, belediyelerin bu konuda önemli girişimleri olduğundan da bahsedilmektedir. Söz konusu makalede Türkiye'deki belediye kütüphaneciliği konusunda yapılmış yazılar da derlenmiştir. Bu bağlamda söz konusu çalışmanın belediye kütüphaneleri ile ilgili kısıtlı literatür içindeki en kapsamlı çalışma olduğunu ifade etmek gerekir. Makale (Aslan, 2009) herhangi bir ampirik veriye dayanmamakla birlikte, Türkiye'deki yazıldığı yıl itibariyle mevcut durumu gayet net şekilde özetleyen bir çalışmadır.¹ Çalışma ayrıca, 2009 yılı itibariyle belediye kütüphaneleri ile ilgili toplu bir bilginin olmadığını da altını çizmektedir (Aslan, 2009, ss. 177-178). Günümüzde de belediye kütüphaneleri ile ilgili veri elde edilebilecek bir yapı ne yazık ki bulunmamaktadır.

Türkiye'de belediyelerin görevleri ile ilgili bir çalışmada (Öztaş ve Zengin, 2008) ülkemizdeki kütüphane hizmetlerinin gerek nicelik gerekse nitelik açısından çağdaş kütüphanecilik anlayış ve gerekliliklerinden uzak olduğu ifade edilmektedir. Bu aşamada belediyelerin özellikle müze, kütüphane, kitaplık, sanat galerileri, konservatuarlar vb. konularla yakından ilgilenmeye başladıkları belirtilmektedir. Özellikle kültür ve sanat alanında belediyelere büyük görevler düştüğü, kent içinde gezici ve sabit kütüphanelerin, kitaplıkların ve okuma salonlarının oluşturulması, kent müzelerinin ve ören yerlerinin açılması gerektiği vurgulanan konular arasındadır (Öztaş ve Zengin, 2008, ss. 162, 172). Bir lisans bitirme tezinde (Demir, 1996) ise özel olarak Bursa Büyükşehir Belediyesinin verdiği kütüphanecilik hizmetleri değerlendirilmiştir. Söz konusu çalışmada yerel yönetimlerin halk kütüphanesi hizmetleri konusunda yetersizliklerinin yasal yapıdan kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Yine özel olarak Etimesgut Belediye Kütüphanesinde kaynak kullanımı üzerine yapılan bir tez çalışmasında kütüphanenin kullanım etkinliği değerlendirilmiştir (Şahin, 2007). Çalışmanın kimi yerinde halk kütüphanesi, kimi yerinde belediye kütüphanesi ifadesi kullanılması yer yer kavram karmaşası yaratıyor olsa da, çalışmanın en önemli sonuçlarından bir tanesi kütüphanedeki hizmetlere yönelik memnuniyet oranının %13 olmasıdır (Şahin, 2007, s. 93). Belediyelerde ve belediye kütüphanelerinde dezavantajlı gruplara verilecek bilgi hizmetleri ile ilgili yapılan bir çalışmada (Sarıca ve Yüksel, 2012) ise örnek olay olarak İstanbul'da faaliyet gösteren bir belediyenin sosyal sorumluluk projesi olan "Biz Gönüllüüz Biz Öğretiriz" adlı proje incelenmiştir. Belediyenin Kütüphane Müdürlüğü bünyesinde organize edildiği anlaşılan proje kapsamında, okuma yazma öğrenmeye gönüllü engellilerin tamamına okuma yazma öğretilmiş olması oldukça önemlidir.

¹ Çalışmada zaman zaman oldukça detay içeren bilgilere yer verilmektedir. Örneğin, "Pendik Kütüphaneleri Dolu" başlıklı habere dayandırılarak Pendik Belediyesinin 38.000 kaynağı ile hem genel hem de dezavantajlı kullanıcıya hitap ettiği ifade edilmekte, Ümraniye Belediyesi'ne bağlı olarak kütüphane hizmeti veren "bilgi evi" veya "gençlik ve kültür merkezi" şeklinde adlandırılmış toplam 25 merkez olduğu bilgisi de paylaşılmaktadır. Yazıda belediye kütüphaneleri ile ilgili olumsuz haberlerin de olduğu belirtilmektedir. Örneğin, "Öğrenciler Belediyelerin Kurdukları Kütüphanelere İlgi Göstermiyor" başlıklı haberde Ankara'da sadece Keçiören bölgesindeki belediye kütüphanelerinin kullanıcılarının ilgisini çektiği ifade edilmektedir (Aslan, 2009, ss. 176-178).

Son dönemlerde yenilikçi yerel yönetimler ifadesi oldukça sık anılmakla birlikte, kütüphane kurumundan ilgili mevzuat metinlerinde çok fazla söz edilmediği anlaşılmaktadır. Ömürgönülşen (2016) Herkes için Kütüphane Projesi kapsamında, belediye başkanlarına yönelik olarak gerçekleştirilen organizasyonda yaptığı sunumda, 2004-2012 yılları arasında yerel yönetim reform kanunları içerisinde yerelde kütüphanecilik hizmetlerinin gerçekleşmesine yönelik düzenlemelerin çok fazla olmadığını vurgulamaktadır. Ömürgönülşen'in yaptığı konuşmada, adı geçen yerel yönetim reform kanunları ve kütüphane kurumunun ilgili metinlerde ne şekilde anıldığı Tablo 1'de özetlenmeye çalışılmaktadır.

Tablo 1

Yerel Yönetim Reform Kanunları²

Kanun No	Tarih	Adı	Kütüphanelere ilişkin ifade
5216	10.07.2004	Büyükşehir Belediyesi Kanunu	Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane , müze, spor, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işletletmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclis kararıyla ödül vermek
5227	15.07.2004	Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun	Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı ve ulusal nitelik taşımayan kütüphane , devlet güzel sanatlar galerisi ve müzeler ile halk kütüphaneleri ve kültür merkezleri bina, araç, gereç, taşınır ve taşınmaz malları, alacak ve borçları, bütçe ödenekleri ve kadroları ile birlikte olmak üzere personeli belediye sınırları içinde belediyelere, belediye sınırları dışında il özel idarelerine, taşra teşkilâtının görev ve yetkileri ile bina, araç, gereç, taşınır ve taşınmaz malları, alacak ve borçları, bütçe ödenekleri ve kadroları ile birlikte olmak üzere personeli il özel idarelerine, devredilmiştir.
5302	22.02.2005	İl Özel İdaresi Kanunu	Herhangi bir ifade yer almamaktadır.
5393	03.07.2005	Belediye Kanunu	Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane , park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.
6360	12.11.2012	On Üç Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	Herhangi bir ifade yer almamaktadır.

² Burada adı geçen kanunların tam metinlerine sırasıyla aşağıdaki adreslerden erişilebilir.

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/07/20040723.htm>

<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5227.html>

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/03/20050304-1.htm>

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713-6.htm>

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206-1.htm>

Tablo 1’den de görüldüğü üzere yerel yönetimlerle ilgili düzenlemelerde kütüphane kurumuna çok fazla yer verilmediği açıktır. Yürürlüğe girmeyen 5227 sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun içerisinde Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı kütüphanelerin devri ile ilgili madde dışında kütüphane kurumunu doğrudan etkileyen herhangi bir düzenlemenin varlığından söz edilememektedir.

Tüm bu anlatılanlar ışığında belediye kütüphaneleri ile ilgili çok fazla çalışma olmadığı, Türkiye’de belediye kütüphaneleri konusunun ciddi şekilde ele alınmaya ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu bağlamda 12-14 Mayıs 2016 tarihleri arasında Bursa’da gerçekleştirilen *Belediyelerin Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Uluslararası Sempozyumunun* konuyu çeşitli yönlerden tartışmaya açan değerli bir organizasyon olduğu düşünülmektedir. Sempozyumun sonuç bildirgesinde (BKAHS Düzenleme Kurulu, 2016) politikalar, halk kütüphaneleri, kültürel miras-kent arşivleri-kent belleği, dijitalleştirme, dijital teknoloji ve sosyal medya-yenilikçi yaklaşımlar-tematik kütüphaneler, EBYS-e-Devlet-arşivler, belediye kütüphanelerinde eğitim başlıkları altında 41 adet sonuç ve öneri paylaşılmaktadır. Herkes için Kütüphane Projesi söz konusu etkinlikte tartışılanların bir kısmını hayata geçirebilmek ve yüzlerce kütüphaneden oluşan belediye kütüphaneleri coğrafyasının ilk defa olarak haritalanmasını sağlayabilmek adına çalışmalarına başlamıştır. Herkes için Kütüphane Projesi belediye kütüphanelerine yönelik günümüze kadar yapılmış en kapsamlı proje olma özelliğini taşımaktadır.

Yöntem

Herkes için Kütüphane Projesi kapsamında ilk olarak gereksinim analizi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar sırasında projeye katılan kütüphanelere ait çeşitli bilgiler elde edilmiştir. Bu bağlamda kütüphanede çalışan toplam personel sayısı, üniversitelerin bilgi ve belge yönetimi bölümü mezunu çalışan sayısı, kütüphane personeli tarafından kullanılan bilgisayar sayısı, kütüphanede kullanıcılara açık bilgisayar sayısı, kayıtlı üye sayısı, kütüphanenin kullanım alanı gibi çeşitli konularda veri sağlanmıştır. Proje ekibi, kütüphanelere gerçekleştirdiği ziyaretlerle verilen bilgilerde hata olup olmadığını yerinde gözlemlemiştir.

Belediye kütüphanelerinin kullanıcıları ve kütüphaneyi kullanım düzeyleri üzerine bilgi elde etmeyi amaçlayan anket çalışması 2016 yılının Ağustos ve Eylül aylarında gerçekleştirilmiştir. Anket çalışması kapsamında evreni temsil edecek örneklem büyüklüğü aşağıdaki formüllere göre hesaplanmıştır (Cochran, 1963, s. 75).

$$n_0 = \frac{z^2 pq}{e^2} \quad (\text{Formül 1})$$

$$n = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0 - 1}{N}} \quad (\text{Formül 2})$$

Formüllerde kullanılan ifadeler aşağıdaki şekildedir:

N: Evren büyüklüğü

*n*₀: Örneklem büyüklüğü

n: Düzeltilmiş örneklem büyüklüğü

z: Seçilen güven düzeyine karşılık gelen *z* tablo değeri

p: İncelenen olayın görülme oranı

q: İncelenen olayın görülmemesi oranı (*q* = 1 – *p*)

e: Örnekleme hatası

Araştırmamızda evren %99 güven düzeyinde $e=0,02$ ile temsil edilmektedir. Örneklem büyüklüğü kütüphaneye kayıtlı üye sayıları üzerinden belirlenmiştir ve evrendeki her kütüphane, kütüphane üye sayısı nispetinde örnekleme yer almaktadır. Kütüphanelerden elde edilen veriler ışığında projede yer alan kütüphanelerdeki kayıtlı üye sayısı toplamı 434.930'dur. Buna göre 4121 kişiye anket uygulanması durumunda, evrenin %99 güven düzeyinde 0,02'lik örnekleme hatası ile temsil edilmesi söz konusu olmaktadır. Anket çalışması sonucunda ise 140 kütüphaneden 4317 kişiye anket uygulanmıştır. Bu sayı öngörülen sayının üzerinde olmakla beraber bu konuyla ilgili bir bilgiyi paylaşmakta da yarar vardır. Proje kapsamındaki bazı kütüphaneler 2016 yılında açılmışlardır. Anket uygulanacak kişi sayısı belirlenirken kütüphanelerin 2015 yılına ait kayıtlı üye sayıları dikkate alındığı için anket uygulaması yapılan kütüphane sayısı projedeki toplam kütüphane sayısına eşit değildir.

Araştırma kapsamında projede bulunan belediye kütüphanelerinin kullanıcılarına 32 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Ankette yer alan sorular sıfırdan tasarlanmamıştır. Soruların çok büyük bir bölümü Küresel Kütüphaneler Girişimi tarafından uzun süredir üzerinde çalışılan yapılandırılmış bir anket çalışmasından gelmektedir.³ Tüm anketler kütüphane ortamında kullanıcılarla yüz yüze görüşülerek yapılmıştır. Bu sayede anketlerin doldurulma aşamasında kullanıcılar tarafından yöneltilen sorular da anında cevaplanabilmektedir.

Araştırmamız kapsamında anket uygulanan kişiler arasında 15 yaşından küçük kimse bulunmamaktadır. Bu durumun nedeni Herkes için Kütüphane Projesini finansal açıdan destekleyen kuruluşun anket ya da görüşme yapılacak kişilerin yaşının en az 15 olması gerektiği konusundaki kuralıdır. Elbette belediye kütüphanelerinde 15 yaşın altında kullanıcılar da bulunmaktadır. Ancak onlara bu araştırmanın örnekleminde yer verilmemiştir.

Çalışmamız çok genel olarak belediye kütüphanelerindeki kullanıcı profilini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmaktadır:

- Belediye kütüphaneleri kimler tarafından, ne sıklıkta ve hangi amaçlarla kullanılmaktadır? Bir başka ifadeyle, belediye kütüphanesi kullanıcılarının demografik özellikleri nasıldır? Söz konusu demografik özellikler ile belediye kütüphanesi kullanım örüntüleri arasında ilişki bulunmakta mıdır?
- Belediye kütüphanesini kullanan kişilerin bilgi ve iletişim teknolojileri ile olan ilişkisi ne düzeydedir?
- Herkes için Kütüphane Projesi kapsamında belediye kütüphanesi kullanıcıları hangi tür eğitimler verilmesini talep etmektedir?

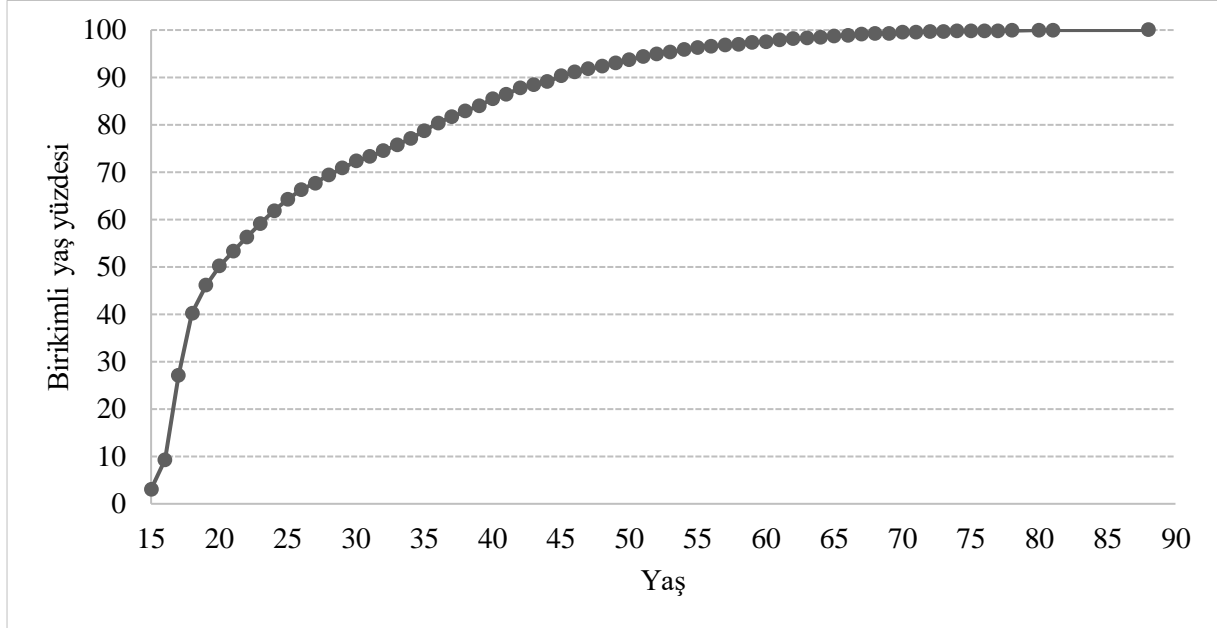
Söz konusu soruların cevapları Herkes için Kütüphane Projesinin ulaşmak istediği hedeflere yönelik olarak arka plan bilgi sağlamaktadır. Kütüphane kullanım araştırması sonucunda elde edilen bulgular ile belediye kütüphanelerinin kullanıcılarını daha yakından tanımak, iyileştirilmesi gereken alanlar üzerinde çalışmak ve belediye kütüphanelerinde gereksinim duyulan eğitim planlamalarını yapmak mümkün olacaktır. Ayrıca bu araştırma belediye kütüphanesi kullanıcıları üzerine şimdiye kadar yapılan en kapsamlı araştırmadır ve bu araştırmanın gelecekte yapılacak her türlü araştırma için temel alınma potansiyeli bulunmaktadır.

Bulgular ve Yorum

Araştırmamız kapsamında anket uygulanan belediye kütüphanesi kullanıcı sayısı 4317'dir. Bu kişilerin çok az bir bölümü (%5'i) nasıl bir bölgede yaşıyorsunuz sorusuna kırsal alan yanıtını vermişlerdir. Cinsiyet açısından karşılaştırma yapıldığında ise ankete katkı sağlayan kişilerin %60'ının kadın, %40'ının erkek olduğu saptanmıştır. Çalışmamızdaki soruları yanıtlayan belediye kütüphanesi kullanıcılarının 15 ile 88 yaş arasında değiştiği gözlenmekle birlikte

³ Küresel Kütüphaneler Girişiminin ürünü ve kısa adı CIMS olan Common Impact Measurement System (Ortak Etki Ölçüm Sistemi) olan yapıya ilişkin ayrıntılı bilgi daha önce literatürde rapor edilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Al ve Soydal, 2015, s. 437.

kullanıcıların yarısının 15-20 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir (bkz. Şekil 2). Kullanıcıların %10'luk bir bölümü (420 kişi) ise 46 yaş ve üzerindeki kullanıcılardan oluşmaktadır.

Şekil 2. Kullanıcıların Yaşlarının Birikimli Dağılımı⁴

Kullanıcıların eğitim durumları ile ilgili bilgilere Tablo 2'de yer verilmektedir. Bulgular lise ve ortaokul mezunlarının belediye kütüphanesini çok daha yoğun şekilde kullandıklarını göstermekle birlikte, kullanıcıların eğitim durumlarının düşük olması büyük ölçüde yaşları düşük olan öğrencilerin kütüphane kullanıcısı olması ile yakından ilgilidir. Tablo 2'de yer alan diğer seçeneğindeki 30 kişi okuma yazma bilmeyenler ya da ilkokul terk olduğunu ifade edenlerden oluşmaktadır.

Tablo 2

Belediye Kütüphanesi Kullanıcılarının Eğitim Durumu

Eğitim durumu	n	%
İlkokul mezunu	248	5,7
Ortaokul mezunu	1399	32,4
Lise mezunu	1443	33,4
İki yıllık yüksekokul mezunu	244	5,7
Üniversite mezunu	850	19,6
Lisansüstü mezun	103	2,4
Diğer	30	0,7
Toplam	4317	99,9

Not. Yuvarlama hatasından dolayı toplam %100'den farklıdır.

Belediye kütüphanesi kullanıcılarının iş durumlarına göre dağılımı incelendiğinde, katılımcıların yarıdan fazlasının öğrenci, yaklaşık beşte birinin ise işsiz olduğu gözlenmiştir (bkz. Tablo 3). Bu noktada Küresel Kütüphaneler Girişiminin belirlediği yedi etki alanı (dijital dâhil olma, eğitim, sağlık, e-Devlet, kültür ve boş zamanları değerlendirme, ekonomik gelişme ve iletişim) olduğu ve Herkes için Kütüphane Projesinin de belediye kütüphanelerinden yararlanan kişilerin belli düzeyde iş bulmasını sağlamayı amaçladığını hatırlatmakta fayda

⁴ Araştırmamız kapsamında anket uygulanan kişiler arasında 15 yaşından küçük kimse bulunmadığından X ekseninin başlangıcı 15'tir.

vardır. Bu amaç ekonomik gelişme etki alanı ile doğrudan ilgilidir. Öte yandan ankete katılan kullanıcıların yaklaşık dörtte biri çalışan kişilerden oluşmaktadır.

Tablo 3

Belediye Kütüphanesi Kullanıcılarının İş Durumları

İş durumu	n	%
Çalışan	975	22,6
İşsiz	830	19,2
Öğrenci	2446	56,7
Yanıt vermemeyi tercih ederim	66	1,5
Toplam	4317	100,0

Herkes için Kütüphane Projesi toplum içindeki dezavantajlı grupların belediye kütüphanelerinden yararlanma düzeylerinde anlamlı bir artış sağlamayı hedeflemektedir. Bu bağlamda belediye kütüphanelerinde kullanıcıların ne kadarının engelli olduğunu tespit etmek konuyla ilgili yapılacakları belirlemek adına atılması gereken ilk adımdır. Bu nedenle anket kapsamında kullanıcılara “Herhangi bir fiziksel engeliniz bulunmakta mıdır?” şeklinde bir soru yöneltilmiş ve ankete katkı sağlayanların %1,5’inin (66 kişi) fiziksel engeli bulunduğu anlaşılmıştır. Gerek TÜİK tarafından gerçekleştirilen çalışmalar gerekse Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı altındaki Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmalar incelendiğinde, ülkemizdeki engelli birey oranı ve engellilik türü ile ilgili güncel verilere ulaşmak mümkün olmamıştır.⁵ Günümüze yakınlığı ve kapsamı açısından referans niteliğindeki çalışmalar TÜİK tarafından gerçekleştirilmiş olan 2012 yılına ait Sağlık Araştırması (TÜİK, 2012) ile Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün hazırladığı Ekim 2016’ya ait istatistik bültenidir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016).⁶ Bu çalışmaları temel aldığımızda Türkiye nüfusu içerisinde engelli bireylerin oranının %7 civarında olduğu anlaşılmaktadır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016, s. 21). Belediye kütüphanesini kullanan engelli vatandaşların oranı (%1,5) bu oran ile karşılaştırıldığında nispeten düşüktür. Engelli vatandaşlarımızın kütüphane hizmetlerinden etkin şekilde yararlanabilmelerini sağlamak için belediye kütüphanelerinin gerek bina tasarımı gerekse hizmet tasarımlarında fiziksel engeli bulunan kullanıcıları dikkate almaları oldukça önemlidir. Bu bağlamda Herkes için Kütüphane Projesi engelli bireylerin eğitim ve iş hayatına çok fazla katılamamasından dolayı ortaya çıkan sorunlara da kendi ölçeğinde katkıda bulunmaya çalışmaktadır.

Katılımcıların %76’sı herhangi bir geliri bulunmadığını beyan etmiştir. Katılımcıların önemli bir kısmının öğrenci ve işsiz olduğu düşünüldüğünde herhangi bir gelir sahibi olmamaları son derece doğaldır. Çalışmanın bulguları gelire sahip olduğunu belirten belediye kütüphanesi kullanıcılarının aylık gelirlerinin 1 TL ile 12.000 TL arasında değiştiğini göstermektedir. Tablo 4’te verildiği şekilde, aylık gelirleri eşit aralıklı olarak gruplandırığımızda, gelirini beyan edenlerin %79’unun 3000 TL ve altında aylık gelire sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4

Belediye Kütüphanesi Kullanıcılarının Gelir Dağılımı

Gelir (TL)	n	%	Birikimli %
1-1000	37	4,2	4,2
1001-2000	331	37,7	41,9
2001-3000	329	37,5	79,4
3001-4000	116	13,2	92,6
4001-5000	42	4,8	97,4
5001 ve üzeri	23	2,6	100,0
Toplam	878	100,0	

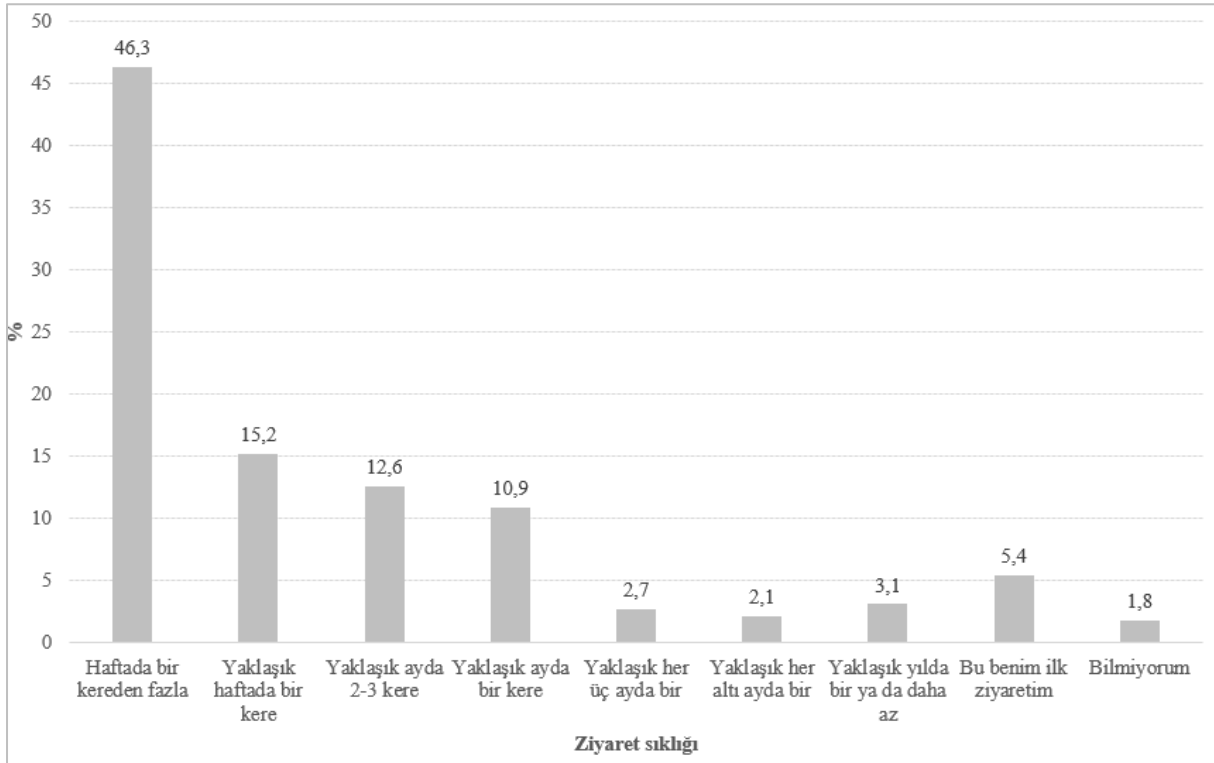
⁵ Yapılan çalışmalarda engellilik tanımı ve sınıflama sistemlerinin farklı olması da sorun yaratmaktadır.

⁶ Bültende sunulan verilerin önemli, bir bölümü 2011 yılında Nüfus ve Konut Araştırması’na dayanmaktadır.

Çok genel olarak karşılaştırma yapıldığında, belediye kütüphanelerinin kullanıcılarının Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'ne (KYGM) bağlı halk kütüphanelerinin kullanıcılarına yaş, eğitim durumu, gelir durumu gibi özellikler itibariyle oldukça benzediği anlaşılmaktadır. Daha önce gerçekleştirilen KYGM'ye bağlı halk kütüphaneleri özelindeki kütüphane kullanım araştırmalarında (Al ve Soydal, 2014, ss. 294-295; Al ve Soydal 2015, s. 442) kullanıcıların çoğunluğunun ortaokul ve lise mezunlarından oluştuğu, öğrenci ağırlıklı bir kullanıcı kitlesi bulunduğu ve gelir düzeyinin düşük olduğu saptanmıştır. Bu çalışma, benzer bulguların belediye kütüphaneleri için de geçerli olduğunu ortaya koymaktadır.

Belediye Kütüphanelerinin Kullanımı

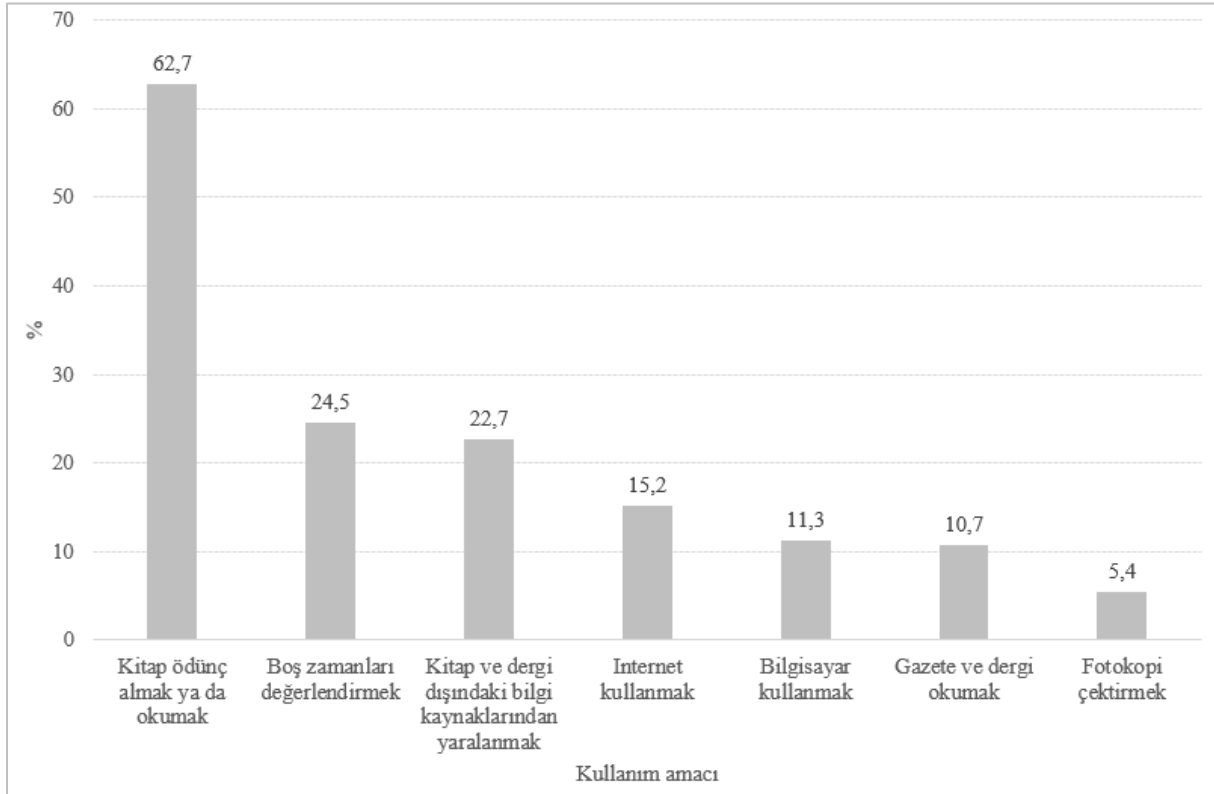
Kütüphanelerin kullanıcılar tarafından ziyaret edilme sıklıkları incelendiğinde, haftada bir kereden fazla belediye kütüphanesine giden kullanıcılar %46'lık bir dilimi oluşturmaktadır (bkz. Şekil 3). Kullanıcıların belediye kütüphanesini ziyaret etme sıklıklarının yaş gruplarına göre farklılık gösterip göstermediği analiz edildiğinde ise istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır ($\chi^2_{(16)}=183,684$; $p=0,000$). 15-24 yaş grubundaki kişilerin yarısından fazlası (%52,9) kütüphaneyi haftada bir kereden fazla ziyaret etmektedir. 25-39 yaş grubu için bu oran %40,9; 40 yaş ve üzeri için ise %28,3'tür. Ziyaret sıklıklarına birikimli olarak bakıldığında, 15-24 yaş grubunun %66,9'u, 25-39 yaş grubunun %57,4'ü, 40 yaş ve üzeri grubun %46,6'sı kütüphaneyi en az haftada bir kez ziyaret etmektedir. Bulgular net bir şekilde yaş nispeten daha küçük kullanıcıların kütüphaneye daha fazla gittiğini ortaya koymaktadır.

Şekil 3. Kullanıcıların Belediye Kütüphanesini Ziyaret Etme Sıklıkları

Şekil 4'te belediye kütüphanesinden yararlanan kişilerin kütüphaneyi kullanım amaçları sunulmaktadır. Belki de şekildeki verileri tersten okumak belediye kütüphanelerinin kullanıcılarına daha iyi hizmet sunabilmesi adına daha faydalı olabilir. Söz konusu tersten okumayı yaptığımızda, belediye kütüphanesi kullanıcılarının %37'sinin kütüphaneyi kitap ödünç almak ya da okumak amacıyla kullanmadığı anlaşılmaktadır. Konuyu daha fazla açmak gerekirse, kütüphaneyi kullanım amacı olarak kitap ödünç almak ya da okumak şeklinde yanıt vermeyen kullanıcıların %11'i

İnternet kullanmak amacıyla belediye kütüphanesine geldiğini ifade etmektedir. Tüm kullanıcılar içerisinde İnternet kullanmak amacıyla belediye kütüphanesini kullananların %15'lik orana sahip olduğu düşünüldüğünde, kitap ödünç almak için değil de İnternet'i kullanmak için kütüphaneye gelenlerin oranının hiç de azımsanmayacak düzeyde olduğu görülmektedir. Öte yandan anket kapsamında kişilerin evlerinde İnternet erişimleri olup olmadığına ilişkin olarak yöneltilen soruya %96 oranında İnternet erişimleri olduğu yönünde yanıt vermiş olmaları da ayrıca dikkat edilmesi gerekli bir konudur. Çünkü söz konusu kitle içerisinde bir grup İnternet erişim olanağı bulunmasına karşın kütüphaneye İnternet kullanmak için gelmektedir.

Şekil 4. Kullanıcıların Belediye Kütüphanesini Kullanım Amaçları

Kullanıcıların Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanım Düzeyleri

Herkes için Kütüphane Projesi belediye kütüphaneleri aracılığıyla vatandaşların bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin şekilde kullanabilir hale gelmesini hedeflemektedir. Bu noktada kullanıcıların bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanım düzeylerinin belirlenmesi gereksinimi ortaya çıkmaktadır. Bu gereke ile ankete EUROSTAT (2016a) tarafından hazırlanmış olan bireylerin bilgisayar ve İnternet kullanım beceri düzeylerine yönelik olarak yapılan kavramsal tanımlamalara dayalı sorular ve seçenekler eklenmiştir. EUROSTAT (2016a) bireylerin söz konusu becerilerini alt, orta ve üst düzey şeklinde üç grupta toplamaktadır. Kullanıcıların bilgisayar ve İnternet kullanımı ile ilgili yapabildiği işlemler değerlendirildiğinde; toplamda 1 veya 2 görevi yapabilenler alt düzey, 3 veya 4 görevi yapabilenler orta düzey, 5 veya 6 görevi yapabilenler ise üst düzey şeklinde tanımlanmaktadır. Çalışmamızda ilgili görevlerin hiçbirini yapamayan kişiler de bulunmaktadır. Buna göre öncelikle Tablo 5 ve Tablo 6'da belediye kütüphanesi kullanıcılarının bilgisayar ve İnternet kullanımları ile ilgili yapabildiği işlemlere ilişkin ham verilere yer verilmekte, sonrasında ise kullanıcıların EUROSTAT temel alınarak belirlenen düzeyleri Şekil 5 ve Şekil 6'da sunulmaktadır. Her iki şekilde ilgili görevlerin hiçbirini yapamayan kişiler "deneyimsiz" olarak adlandırılmaktadır.

Belediye kütüphanesi kullanıcılarının beyanları göstermektedir ki, özel bir programlama dilini kullanarak bir bilgisayar programı yazabilmek dışında kütüphane kullanıcılarının bilgisayar kullanımına yönelik belirli bir düzeyde becerileri bulunmaktadır. Tablo 5'teki ilk beş seçenek için alınan yanıtlar içerisinde en düşük oran %49 ile "büyük dosyaları veya klasörleri gerekli programları (örneğin, WinZip, WinRar gibi) kullanarak sıkıştırabilirim" seçeneğidir. Bu seçenek ile en düşük orana sahip "özel bir programlama dilini kullanarak bir bilgisayar programı yazabilirim" diyenlerin oranı arasında %40'a varan düzeyde bir farklılık bulunmaktadır. EUROSTAT'ın kavramsallaştırma ve işletimselleştirme mantığı çerçevesinde tek bir seçeneği işaretlememek üst düzey kullanım şeklinde tanımlanmaya engel değildir. Buna rağmen üst düzey bilgisayar kullanım becerisine sahip belediye kütüphanesi kullanıcılarının oranının %37,7'de kalması karşımızda tam anlamıyla bilgisayar okuryazarı bir kitlenin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 5

Belediye Kütüphanesi Kullanıcılarının Bilgisayar Kullanımı ile İlgili Yapabildikleri İşlemler

Bilgisayar kullanımı ile ilgili işlemler	n	%
Bilgisayarındaki bir dosyayı veya klasörü başka bir yere kopyalayabilirim veya taşıyabilirim	3833	88,8
Bir kelime işlemcide (örneğin, Microsoft Word gibi) kes, kopyala ve yapıştır komutlarını kullanarak bir belge içerisinde bulunan bir metni yine aynı belge içerisinde başka bir yere kopyalayabilirim ve yapıştırabilirim	3740	86,6
Bir hesaplama tablosunda (örneğin, Microsoft Excel, vb. dosyası gibi) temel aritmetik formülleri (toplama, çıkarma, çarpma, bölme, ortalama alma) kullanabilirim	3096	71,7
Büyük dosyaları veya klasörleri gerekli programları (örneğin, WinZip, WinRar gibi) kullanarak sıkıştırabilirim	2119	49,1
Bilgisayara yazıcı veya modem gibi cihazları bağlayıp kurulumunu yapabilirim	2636	61,1
Özel bir programlama dilini kullanarak bir bilgisayar programı yazabilirim	437	10,1
Hiçbiri	411	9,5

Belediye kütüphanesi kullanıcıları arasında yaklaşık %10'luk bir kitlenin bilgisayar kullanımı konusunda son derece deneyimsiz olduğu anlaşılmaktadır (bkz. Şekil 5). Zaten ankette yer alan "Bilgisayar kullandınız mı?" sorusuna anketi cevaplayanların %4'ü hayır yanıtını vermiştir. Gerek bilgisayar kullanmadığını ifade eden kütüphane kullanıcıları gerekse bilgisayar kullanmasına karşın EUROSTAT'ın beceri düzeyleri ile ilgili soruya ilişkin "Hiçbiri" seçeneğini işaretleyenler bilgisayar kullanımı ile ilgili verilecek eğitimlerin belli bir kitle için oldukça temelden başlamasının gerekli olduğunu göstermektedir.

Bilgisayar kullanımı ile ilgili hiçbiri seçeneğini işaretleyen kullanıcılara daha yakından baktığımızda, söz konusu seçeneği işaretleyen kitlenin genel kullanıcı kitlesinden daha yaşlı kişiler oldukları saptanmıştır. Daha önce de ifade edildiği üzere belediye kütüphanesi kullanıcılarının %10'luk kısmı 46 yaş ve üzerindeki kişilerden oluşurken, hiçbiri seçeneğini işaretleyenlerin üçte biri 46 yaş ve üzerindedir. Veriler kütüphane kullanıcıları arasında göreceli olarak yaşlı kişilerin bilgisayar kullanım becerilerinin düşük olduğunu göstermektedir. Kullanıcılara bilgisayar kullanımı ile ilgili verilecek eğitimler ile toplumun genç ve yaşlı kesimleri arasında fırsat eşitliği yaratılmış olacaktır.

Belediye kütüphanesi kullanıcılarının İnternet kullanımı ile ilgili yapabildiği işlemlerin neler olduğunu gösteren Tablo 6 ve kullanıcıların "İnternet kullandınız mı?" sorusuna verdikleri yanıtlar birlikte değerlendirildiğinde ise belediye kütüphanesini kullanan kitlenin toplumun geneline kıyasla daha fazla İnternet okuryazarı olduğu düşünülmektedir. İnternet kullanmadığını ifade edenler %2,5; İnternet kullanımı ile ilgili yapabildiği işlemler için "Hiçbiri" seçeneğini işaretleyenler %4 düzeyindedir. 2015 yılına ait veriler (EUROSTAT,

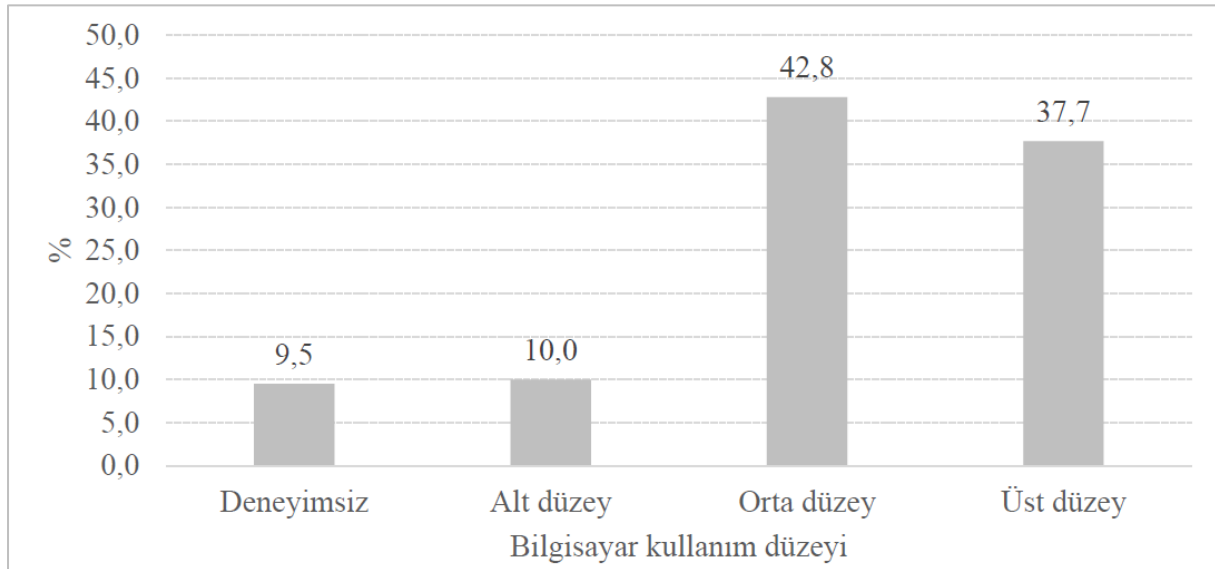
2016b) Türkiye’de bölgeden bölgeye oranlar⁷ değişmekle birlikte önemli düzeyde İnternet’i hayatında hiç kullanmamış kişilerin varlığına işaret etmektedir. Bu noktada Herkes için Kütüphane Projesinin toplumdaki sayısal uçurumun bir ölçüde azaltılabilmesi açısından faydalı olma potansiyeline sahip olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda kütüphane personelinin kütüphane kullanıcısı olmayan ve bilgisayar kullanımı konusunda tecrübesiz kişileri çeşitli eğitimler aracılığıyla kütüphaneye çekmesi ya da düzenlenen çevrimiçi eğitim içeriklerini yaygın şekilde tanıtması yapılması planlanan faaliyetler arasındadır.

Tablo 6

Belediye Kütüphanesi Kullanıcılarının İnternet Kullanımı İle İlgili Yapabildikleri İşlemler

İnternet kullanımı ile ilgili işlemler	n	%
Bilgi bulmak için bir İnternet arama motoru kullanabilirim	4119	95,4
Dosya ekleyerek bir elektronik posta gönderebilirim	3454	80,0
Çevrimiçi sohbet odalarına ya da herhangi bir çevrimiçi tartışma forumuna mesaj gönderebilirim	3541	82,0
İnternet üzerinden sesli ve görüntülü görüşme yapabiliyorum	3627	84,0
Dosya paylaşım siteleri kullanarak dosyaları paylaşabiliyorum	2928	67,8
Bir web sayfası oluşturabiliyorum	1087	25,2
Hiçbiri	173	4,0

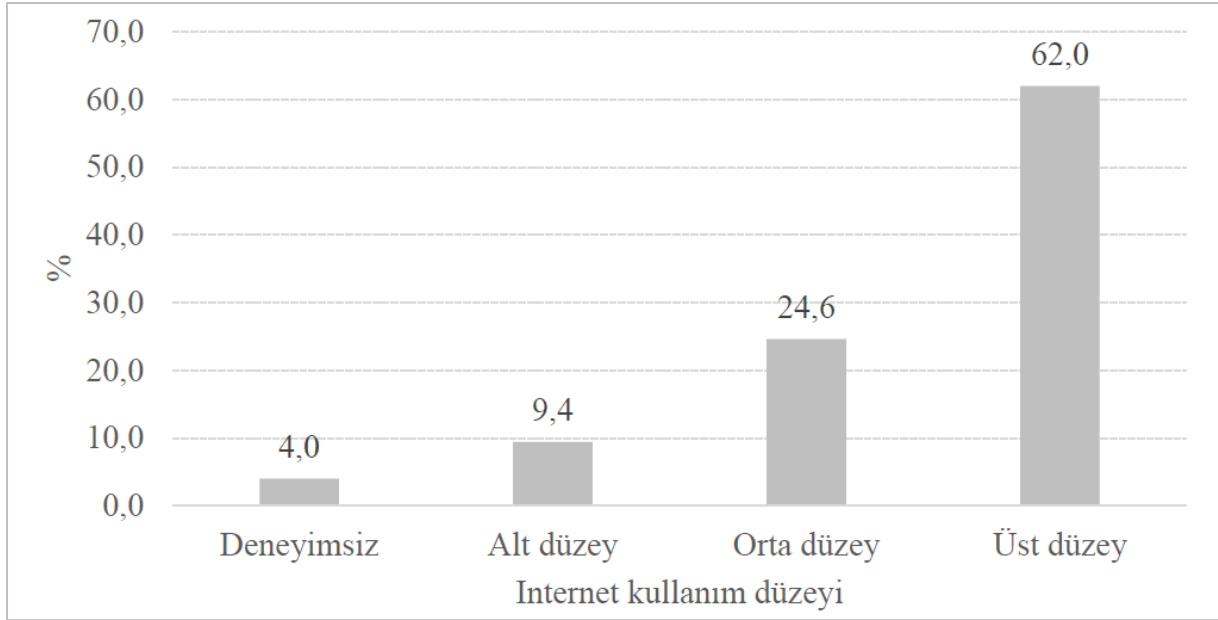
İlgili sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde, belediye kütüphanesi kullanıcıları, İnternet kullanım düzeylerini bilgisayar kullanım düzeylerine kıyasla daha iyi yerde konumlandırmaktadırlar. Üst düzey olarak tanımlanan yani 5 veya 6 görevi yapabilen kullanıcıların oranı İnternet kullanımı ile ilgili olarak %62’lik orana karşılık gelirken; bilgisayar kullanımı için bu oran %37,7’de kalmaktadır (bkz. Şekil 5 ve Şekil 6). Deneyimsiz olarak nitelendirilebilecek kitle için de bilgisayar ve İnternet kullanım düzeyleri açısından İnternet kullanımı lehine bir bulgu elde edilmiştir. Özellikle mobil cihazlar aracılığıyla İnternet erişiminin yaygınlaşması bilgisayar kullanmadan da İnternet’ten yararlanılabilmesini olanaklı kılmaktadır.

Şekil 5. Belediye Kütüphanesi Kullanıcılarının Bilgisayar Kullanım Düzeyleri

⁷ İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması’na göre 12 bölgeye ayrılarak gerçekleştirilen araştırma bulgularına (EUROSTAT, 2016b) göre, İnternet kullanmayan bireylerin bölgelerdeki oranları şu şekildedir: İstanbul %33, Batı Marmara %41, Ege %43, Doğu Marmara %41, Batı Anadolu %38, Akdeniz %47, Orta Anadolu %49, Batı Karadeniz %50, Doğu Karadeniz %48, Kuzeydoğu Anadolu %60, Ortadoğu Anadolu %60, Güneydoğu Anadolu %57.

Herkes için Kütüphane Projesi kapsamında, gereksinim analizine yönelik gerçekleştirilen çalışmalar bir dizi eğitimin planlanması, hazırlanması ve yürütülmesi gerekliliğini açıkça ortaya koymaktadır. Proje süresince kimi eğitimlerin yüz yüze kimi eğitimlerin ise uzaktan eğitim faaliyeti şeklinde verilmesi planlanmaktadır. Sunulan eğitimin içeriğine bağlı olmakla birlikte, eğitim faaliyetleri hem proje ekibi tarafından hem de belediye kütüphanelerindeki personel tarafından yürütülecektir. Herkes için Kütüphane Projesi kapsamında oluşturulan “Akademi | HİK”⁸ platformunun içeriği de çeşitli konulardaki eğitim faaliyetlerini destekler nitelikte zenginleştirilmektedir. Akademi | HİK altında, bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin kullanımına yönelik olarak hazırlanmış e-Devlet uygulamaları, güvenli İnternet, kurumsal sosyal medya kullanımı, web sitesi hazırlama gibi konuların da aralarında bulunduğu çok farklı eğitim paketleri yer almaktadır. Bu eğitim içeriklerinin yaygın kullanımı Şekil 5 ve Şekil 6’daki bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili deneyimsiz, alt düzey ve orta düzey gruplarda yer alan vatandaşların daha yukarı düzeylere ulaşmasına olanak tanıyacaktır. Zaten eğitim içeriklerinin hazırlanmasında da hem bireylerin hangi düzeyde olduğu ile ilgili bilgiler hem de kullanıcıların kütüphanelerde hangi eğitimlerin verilmesini talep ettiğine yönelik bilgiler bir arada değerlendirilmektedir.

Şekil 6. Belediye Kütüphanesi Kullanıcılarının İnternet Kullanım Düzeyleri

Kullanıcıların Talep Ettiği Eğitimler

Herkes için Kütüphane Projesi toplum içindeki kütüphane farkındalığının artırılması yolunda çalışmalar yürütmektedir. Bu kapsamda kütüphanelerin görünürlüğünü artırma konusunda gerçekleştirilen en önemli faaliyetlerden biri eğitim faaliyetleridir. Kütüphane kullanıcılarının bir ölçüde kütüphane kurumunu sahiplenmeleri, gereksinim duydukları alanlardaki gereksinimlerinin karşılanması ile mümkündür. Bu bağlamda belediye kütüphanelerindeki kullanıcılara, ücretsiz eğitimler verilmesi durumunda hangi eğitimlerden faydalanmak istedikleri sorusu yöneltilmiştir. İlgili soruda 23 seçenek yer almaktadır ve kullanıcıların vermiş oldukları yanıtların oranı Tablo 7’de sunulmaktadır. Buna göre her beş kullanıcıdan dördünün İnternet üzerinden ilgi alanlarına yönelik ücretsiz kurslara katılmak konusunda istekli olduğu

⁸ Akademi | HİK eğitim portalına ve portal aracılığı ile sunulan tüm eğitim içeriklerine <http://akademi.herkesicinokutuphane.org/> adresinden erişilebilir.

anlaşılmaktadır. Bu bulgular doğrultusunda proje bünyesinde oluşturulan Akademi | HİK platformu içeriğini çeşitli konulardaki eğitimler ile zenginleştirmeye devam etmektedir.

Kullanıcılar eğitimle ilgili kendilerine sunulan 23 seçeneğin 12 tanesine, %50'nin üzerinde istekliliklerini belirten yönde yanıt vermişlerdir. En düşük orana sahip "Tarım, hayvancılık vb. işlerle ilgili bilgi almak" seçeneğinin bile %22'lik orana sahip olması, belediye kütüphanesi kullanıcılarının uygun koşullar yaratıldığında eğitim ortamı olarak kütüphanelerden yararlanacaklarını ya da kütüphane tarafından sunulacak uzaktan eğitim faaliyetlerine dâhil olacaklarını ortaya koymaktadır. Bu noktada kütüphanelerde görev yapan kişilerin söz konusu eğitimleri verme konusundaki tutumları, isteklilikleri ve düzeyleri de tartışma konusu yapılabilir. Herkes için Kütüphane Projesi, kapasite geliştirme adı altında verdiği yüz yüze eğitimler ve webinarlarla kütüphanelerde görev yapmakta olan personelin olayın parçası olmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Söz konusu çalışmaların meyvelerinin alınmaya başlandığı, projeye üye kütüphanelerin gerçekleştirdiği eğitimler ve yapmış oldukları sosyal medya paylaşımlarından⁹ anlaşılmaktadır.

Tablo 7

Belediye Kütüphanesi Kullanıcılarının Yararlanmak İstedikleri Eğitimler

Eğitim	n	%
İnternet üzerinden ilgi alanınıza yönelik ücretsiz kurslara katılmak (yabancı dil, vb.)	3432	79,5
İleri düzey bilgisayar kullanımı (web sayfası oluşturma, yazılım geliştirme, vb.)	3205	74,2
İnternet üzerinden ders takibi (örneğin, açık öğretim dersleri)	2845	65,9
Sağlık bilgilerini edinmek (İnternet'ten randevu almak, hastalıklar, doktorlar, reçete, ilaç kotası vb. ile ilgili bilgi edinmek)	2826	65,5
Yaşadığınız il/ilçe ile ilgili haberleri İnternet'ten edinmek	2606	60,4
Çocuğunuzun İnternet'i kullanırken hangi sayfalara girdiğini denetleyebilmek	2487	57,6
Belediye hizmetleri ile ilgili işlemleri İnternet'ten yapmak (fatura ödemek, başvuru yapmak, başvuru takibi, duyurulardan haberdar olmak vb.)	2451	56,8
Devlet hizmetlerini kullanmak (resmi formları indirmek/doldurmak/göndermek, vergi ödemek, izin belgesi ya da resmi belge talebinde bulunmak)	2440	56,5
Çocuğunuzun dersleri ile ilgili bilgi edinmek	2414	55,9
İnternet'ten otobüs, tren, uçak bileti almak/rezervasyon yaptırmak	2296	53,2
İnternet bankacılığını güvenli olarak kullanmak	2215	51,3
Yönetim sürecine katılmak (seçmen kayıt bilgisi, vatandaş hakları, yerel yönetimler ya da seçilmiş kişilerle iletişim kurmak, politik olaylarda nasıl gönüllü olunabileceği vb. hakkında bilgi sahibi olmak).	2172	50,3
İş arama, başvuru yapmak (özgeçmiş hazırlama, iş ilanlarını takip etme vb.)	1997	46,3
Aileniz ve arkadaşlarınızla İnternet üzerinden sesli ve görüntülü görüşmek	1976	45,8
Gazetelere, TV kanallarına mesaj göndermek, tartışmalara katılmak	1794	41,6
Siyasi partiler ile ilgili bilgi edinmek	1722	39,9
Şirket kurma koşulları, kredi imkânları hakkında bilgi edinmek	1671	38,7
Orta düzey bilgisayar kullanımı (yazı yazma, hesap yapma vb.)	1665	38,6
Temel bilgisayar kullanımı (bilgisayar açma, dosya oluşturma, e-posta, İnternet kullanma vb.)	1600	37,1
Ürün veya hizmet satın almak	1558	36,1
Banka kredileri, faizler vb. hakkında bilgi aramak	1478	34,2
Ürün veya hizmet satmak	1458	33,8
Tarım, hayvancılık vb. işlerle ilgili bilgi almak	954	22,1

⁹ Yapılan çalışmalar projenin Facebook sayfası (<https://www.facebook.com/herkesicinkutuphane>) ve Twitter hesabı (<https://twitter.com/herkesicinkutup>) üzerinden kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

Not. Seçenekler belediye kütüphanesi kullanıcılarının yararlanmak istedikleri faaliyetlerin sıklığına göre sıralanmıştır. Tabloda yer alan yüzdeler söz konusu eğitimleri talep eden kişilerin 4317 kişiye oranı üzerinden hesaplanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Herkes için Kütüphane Projesi ile Temmuz 2018 sonu itibariyle, proje kapsamındaki belediye kütüphanelerinin, buldukları bölgelerde yaşayan kişilerin bilgi gereksinimlerini, yaratıcı, yenilikçi hizmetlerle karşılayabilen kurumlar haline gelmeleri hedeflenmektedir. Bu bağlamda belediye kütüphanesi kullanıcılarının (özellikle kadınlar, yaşlılar, işsizler, engelliler, gençler ve kırsal kesimde yaşayanlar) da projenin etki değerlendirme alanları içerisinde bulunan dijital dâhil olma, eğitim ve ekonomik gelişme konularında kişisel olarak yarar sağlamaları beklenmektedir. Proje tamamlandığında, geliştirilen yapının sürdürülebilir bir konuma gelmesi de projenin olmazsa olmazlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Herkes için Kütüphane, 2016a). Türk Kütüphaneciler Derneğinin proje bitiminde liderlik rolünü devralacak biçimde kapasitesinin artırılması ve güçlendirilmesi, sürdürülebilirliğin sağlanması adına dikkat edilmesi gereken önemli bir konudur.

Belediye kütüphanesi kullanıcıları profil olarak KYGM'ye bağlı halk kütüphanelerinin kullanıcılarına oldukça benzemektedir. Belediye kütüphanelerinin öğrenci ağırlıklı genç bir kullanıcı kitlesine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Kullanıcıların belediye kütüphanesini ziyaret etme sıklıkları yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir ve görece olarak yaş küçük kullanıcıların kütüphaneyi daha sık ziyaret ettiği görülmektedir. Çalışma sonucunda kullanıcıların bir kısmının bilgisayar ve İnternet kullanımı konusunda kendilerine geliştirmeye ihtiyaçları olduğu anlaşılmıştır. Zaten kullanıcıların bu konularla ilgili eğitim talebinde bulunuyor olması çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir. En fazla talep edilen eğitimler arasında İnternet üzerinden ilgi alanlarına yönelik ücretsiz kurslara katılmak ve ileri düzey bilgisayar kullanımı en ön sıralarda yer almaktadır. Bu noktada belediye kütüphanesi çalışanlarına da önemli sorumluluklar düşmektedir.

Her ne kadar birbirlerinden ayrık yapılar olarak görülseler de, kullanıcı profili açısından benzerlikler taşıyan KYGM'ye bağlı halk kütüphaneleri ve belediye kütüphanelerinin sorunlarının ortak olduğu düşünülmektedir. Bu sorunların temelinde de kütüphane kurumunun toplum içindeki yerinin tam olarak anlaşılabilmiş olması yatmaktadır. Kütüphanelere yönelik gerçekleştirilecek her türlü proje ve faaliyet iyi uygulama örnekleri aracılığıyla kamuoyuyla paylaşılmalıdır. Kullanıcıların talepleri görmezden gelinmemeli ve gerekli olduğu durumlarda kurum dışı ortaklıklar kurma yoluna gidilmelidir. Herkes için Kütüphane Projesi söz konusu ortaklıkların nasıl kurulacağı konusunda yaptığı ve yapacağı çalışmalarla örnek olma potansiyeli taşımaktadır.

Belediye kütüphanesi kullanıcılarının beyanlarını dikkate alarak değerlendirme yaptığımızda, kullanıcıların önemli bir kısmı kendilerini İnternet kullanımı konusunda temel becerilere sahip kişiler olarak görmektedir. Ancak proje ekibinin daha önceki deneyimleri beyana dayalı değerlendirmelerin her zaman tam olarak sağlıklı olmayabileceğini göstermektedir. Bu nedenle farklı kanallardan (yüz yüze görüşmeler, eğitim içeriklerinin izlenme sayıları, kütüphanelerdeki bilgisayarların kullanım oranları, uygulamalı eğitimler gibi) elde edilen veriler bir araya getirilerek proje süresince değerlendirilecektir. Bu bağlamda proje kapsamında yapılacak faaliyetler ve Türk Kütüphaneciler Derneğinin katkıları ile belediye kütüphanelerinde verilecek olan yenilikçi hizmetlerin izlenebilir hale gelmesi, çeşitli açılardan projeksiyonlar yapılabilmesinin önünü açacaktır.

Teşekkür

Çalışmanın ortaya çıkmasına katkı sağlayan Bill ve Melinda Gates Vakfı'na teşekkürlerimizi sunarız.

Kaynakça

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2016). *Engelli ve yaşlı bireylere ilişkin istatistiki bilgiler*. Erişim adresi: http://eyh.aile.gov.tr/data/56179f30369dc5726c063e73/B%C3%BClten_Ekim2016.pdf
- Al, U. ve Soydal, İ. (2014). Kütüphan-e Türkiye Projesi: Halk kütüphanesi kullanım araştırması. *Türk Kütüphaneciliği*, 28(3), 288-307.
- Al, U. ve Soydal, İ. (2015). Kütüphan-e Türkiye Projesi etki değerlendirme çalışmaları: Halk kütüphanesi kullanım araştırması. *Türk Kütüphaneciliği*, 29(3), 433-460.
- Akman, İ. (2008). Bir felaket senaryosu: Kütüphanelerin belediyelere devri. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(2), 226-229.
- Aslan, S. A. (2009). 2023 Türkiye vizyonu, halk kütüphanesi politikaları ve Çemişgezek: Batı ülkeleri ve Türkiye halk kütüphanelerinin işlevsel açıdan bir karşılaştırması. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(1), 169-200.
- Bilar, E. (1993). Halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri. *I. Halk Kütüphaneciliği Sempozyumu 29 Kasım-1 Aralık 1993 Bildiriler* içinde (s. 91-94). Ankara: KGM.
- BKAHS Düzenleme Kurulu. (2016). Belediyelerin kütüphane ve arşiv hizmetleri uluslararası sempozyumu sonuç bildirgesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 30(2), 277-281.
- Cochran, W. G. (1963). *Sampling techniques*. New York: John Wiley and Sons, Inc.
- Demir, H. (1996). *Yerel yönetimlerin kütüphane hizmeti bir deneme: Bursa ili incelemesi* (Yayımlanmamış lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Duman, H. (2004). Halk kütüphanelerinde yeniden yapılanma. *Türk Kütüphaneciliği*, 18(4), 418-445.
- EUROSTAT. (2016a). *Eurostat: Your key to European statistics*. Erişim adresi: <http://ec.europa.eu/eurostat/>
- EUROSTAT. (2016b). *Information society statistics at regional level*. Erişim adresi: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Information_society_statistics_at_regional_level
- Faydalıgöl, Ö. D. ve Yılmaz, B. (2007). Türkiye'de halk kütüphanesi hizmetlerinin yerel yönetimlere devri konusunda kütüphane yöneticilerinin ve kütüphanecilerin yaklaşımları. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(4), 414-439.
- Herkes için Kütüphane. (2016a). *Herkes için Kütüphane Programı*. Erişim adresi: <http://www.herkesicinkutuphane.org/proje-hakkinda/>
- Herkes için Kütüphane. (2016b). *Herkes için Kütüphane*. Erişim adresi: <http://www.herkesicinkutuphane.org/>
- Herkes için Kütüphane. (2016c). *Proje ekibi*. Erişim adresi: <http://www.herkesicinkutuphane.org/proje-ekibi/>
- Herkes için Kütüphane. (2016d). *Herkes için Kütüphane lansmanı gerçekleştirildi*. Erişim adresi: <http://www.herkesicinkutuphane.org/hik-lansmani-gerceklestirildi/>
- Ömürgönülşen, U. (2016). Yerel yönetim reformunun yeni yüzü: Yenilikçi yerel yönetimler. *HİK Belediye Başkanları Toplantısı, 26 Kasım 2016*.
- Öztaş, C. ve Zengin, E. (2008). Yerel yönetimler ve kültür hizmetleri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 54, 155-180.
- Pektaş, E. K. (2010). Türkiye'de sosyal belediyecilik uygulamaları ve temel sorunlar. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 5(1), 4-22.
- Sarıca, Y. P. S. ve Yüksel, E. (2012). Yerel yönetimlerde sosyal sorumluluk projesi uygulaması olarak sosyal hayata katılım: Engelsiz yaşam. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 3(1), 48-66.
- Sevgisunar, K. (1997). Yeni bir döneme girerken yerel yönetimlerde kütüphane olgusu. *IFLA 95'e Doğru Türk Kütüphaneciliği Sempozyumu I. Türk Kütüphaneciler Derneği Genel Konferansı Bildirileri* içinde (s. 119). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Şahin, G. (2007). *Halk kütüphanelerinin toplumsal rolü ve Etimesgut İlçe Halk Kütüphanesinin kullanım etkinliğinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2016a). *Kütüphane istatistikleri, 2015*. Erişim adresi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21545>

- Türkiye İstatistik Kurumu. (2016b). *Kütüphane türüne göre kütüphaneden yararlanan kişi, kayıtlı üye ve personel sayısı*. Erişim adresi: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1086
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2012). *Sağlık araştırması, 2012*. Erişim adresi: http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=1&KITAP_ID=223
- Tütüncü, T. (1996). Halk kütüphaneleri ve yerel yönetimler. *Türkiye'de Bilgi Merkezlerinin Yönetimi ve Sorunları Sempozyumu, 7 Mart 1996* içinde (s. 28-35). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Yılmaz, B. (1997). Yerel yönetimler ve halk kütüphanesi hizmeti: Türkiye için bir değerlendirme. *Türk Kütüphaneciliği, 11(2)*, 113-133.
- Yılmaz, B. (2005). Türkiye'de kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması süreci ve halk kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği, 19(1)*, 56-77.

Summary

There is not much research interest in the municipal libraries compared to other types of libraries in Turkey. Also, no information is available in official statistics for these libraries. The lack of academic work on municipal libraries is an important issue that needs to be considered. Among the few studies, the most intensely debated issue seems to be the handover of the public libraries to the municipal administrations and there are some striking opinion letters on this subject in the related literature.

In this study, general information about the Libraries for Everyone Project is given; the studies carried out on municipal libraries in Turkey are discussed; and findings of the library usage survey conducted within the scope of the Project are shared. The first findings of this study will be the basis for future studies related to Libraries for Everyone Project. For this reason, the title of "Baseline Study of Libraries for Everyone" was preferred for the article.

The main goal of the Libraries for Everyone Project is to turn municipal libraries into centers of attraction for the citizens. The Project is funded by the Bill & Melinda Gates Foundation and implemented by Hacettepe University Technopolis-Technology Transfer Center. Moreover, there are collaboration activities with other institutions, such as Turkish Librarians Association, The Informatics Association of Turkey, Near East University, The Foundation for Small and Medium-Sized Businesses of Turkey.

The examination of the existing studies and related legal regulations in Turkey concerning municipal libraries, shows that the offering of library services by municipal administrations is not discussed in depth and there are not many regulations even in the most recent municipal reform legislations addressing local library services. As an important step for the recognition of the municipal libraries in Turkey the International Symposium on Library and Archive Services of Municipalities was held in Bursa on May 12-14, 2016. The symposium initiated the debate on this important topic in various ways. It is expected that the Libraries for Everyone Project, which started its activities in 2016, will be an important milestone for the implementation of the proposals that were articulated in the final declaration of this event. The Libraries for Everyone Project is currently the most comprehensive project regarding the municipal libraries.

This study aims to reveal the user profile of municipal libraries in general. In this context, we try to answer the following questions:

- By whom, how often and for what purposes, are the municipal libraries used? In other words, what are the demographic characteristics of municipal library users? Is there a relationship between these demographic characteristics and municipal library use patterns?
- What are the skill levels of the municipal library users in the use of information and communication technologies?
- What kind of trainings do municipal library users require within the scope of Libraries for Everyone Project?

The answers to these questions will provide background information for the measurement of the levels of achievement regarding the goals of the Libraries for Everyone Project. By evaluating the findings of the library usage survey, it will be possible to get to know the users of the municipal libraries more closely; work on the areas to be improved; and design the necessary training plans in the municipal libraries.

The library usage survey was applied to 4317 municipal library users within the scope of our research. The user profiles of the municipal libraries are very similar to the users of the public libraries that are administered by the Ministry of Culture and Tourism, General Directorate of Libraries and Publications (GDLP). In this context, it is understood that the municipal libraries have a young user population that mainly consist of students. The municipal library visit frequency of users differs according to age groups and relatively younger users seem to visit the library more frequently. As a result of this study, it has been understood that some of the users need to improve their computers and Internet use skills. The fact that users already have training requirements on these topics supports the findings of the study.

Future work will make it possible to get a more comprehensive understanding of the municipal library field in Turkey. In this context, it is planned to use data obtained from library usage surveys, usage patterns of computers in municipal libraries, evaluation reports of trainings, and social media tools in the next stages of the Project.